

כישורי חיים

תכנית ליבה לכיתה ב'

מותאמת לבתי הספר במגזר הממלכתי-דתי

שיעורים 29-30

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים בן ישר, שרה טוויל והרב איתן לוי

רציונל

בבית-הספר לומדים התלמידים להכיר בצורה שיטתית את העולם הסובב אותם. חשוב שילמדו להתייחס אל הלמידה ואל הידע כהרפתקה, שלא תמיד מכירים את דרך התפתחותה, וישנן בדרכה הפתעות רבות. לפעמים מוצאים דברים שאין מחפשים אותם כלל.

ניתן להתייחס אל הידע מנקודות ראות שונות. חשוב להדגיש, שקיימות דעות שונות על אותה תופעה, גישות מגוונות אליה ותפיסות שלה. ישנם מקורות שונים לידע.

בתהליך הלמידה יש לתת לגיטימציה לאי-ידיעה, ולראות את אי-הידיעה כאתגר.

תוך התנסות בלמידה לומדים התלמידים על עצמם כלומדים :

מה קשה, מה קל, מה מעניין, מה אפשרי, מתי הזמן חולף במהירות, ומתי הם מרגישים שהוא מתנהל בעצלתיים.

כיצד הם לומדים, איך הם לומדים חומר חדש, איך הם מכינים שיעורים, איך הם מארגנים את הזמן שלהם.

ממי הם לומדים.

מה מידת אחריותם לתהליך הלמידה.

מטרות:

התלמידים :

1. יכירו את מצאי הלמידות שרכשו עד היום, לשם חיזוק תחושת ההישג.
2. ימיינו למידות לדרגות חשיבות שונות, לתחומי חיים שונים, וישייכו את חוויית הלמידה למקורות שונים.
3. יזהו את הדרכים שבאמצעותן הם לומדים. גורמים מדרבני למידה, גורמים מעכבי למידה.
4. יזהו דמויות המתפקדות עבורם כמורים / כמדריכים / כמאמנים...
5. יכירו בחלקם באחריות על הלמידה: על ההצלחה ועל הקושי.
6. יתכננו למידות עתידיות.

מפגש מס' 29: מצאי של למידות

ילדים בכיתה ב' מצויים בשלב שבו הסקרנות, היצירתיות והתיאבון לידע גדולים, כמו גם הצורך בשליטה במיומנויות חיים שונות המקנות תחושת עצמאות ואוטונומיה.

חשוב ביותר לעשות מדי פעם מעין עצירה למפגש עם המצאי של הלמידות והרכישות הרבות, לשם הגברת תחושת ההישג והגדילה.

תלמידים בכיתה ב' לא תמיד מזהים יכולות שרכשו כ"למידה". אנו רואים חשיבות בהמשגת הרכישות, השליטה במיומנויות חיים מגוונות, ידע עולם, הרחבת מעגלי תקשורת וכד' לחוויית למידה וגדילה משולבת, המתרחשת בבית, במשפחה, בבית-הספר, בשעות הפנאי....

כמו-כן, לעיתים נדמה, כי עולם המבוגרים רואה כמובנות מעליהן רכישות של מיומנויות חיים ולמידה, ואינו מחזק ומעריך אותן באופן המספק תדלוק למוטיבציה הטבעית כדי שלא תפחת.

במפגשים הבאים נאיר את הרכישות שבמצאי, נזהה את דרך הלמידה ומקורותיה.

יושם דגש על החלק של הלומדים בהישגים, גם אם התנאים והדמויות המאמנות תמכו בהצלחה.

מהלך:

☸ "הנה אנו לקראת סיום כיתה ב'. שנתיים זה זמן רב, גדלתם ולמדתם דברים רבים. אנו רוצים לקבץ היום את הלמידות שלכם".

במרכז המעגל יונחו רצועות שעליהן כתובות של למידות שונות, ויונחו גם רצועות ריקות:

הלכה, משנה (במידה ונלמד), התמצאות בסידור התפילה, הליכה לבית הכנסת בשבת, וישיבה בחלק מן התפילה, ברכות, קריאה, כתיבה, חשבון, סידור, ליקוט, הפעלת מכשירים, ידע על ארצות רחוקות, על בעלי חיים ועל המצאות, הכנת כריך לבית-הספר, קנייה בסופר, איסוף דואר, הכנת שיעורי-בית, השתתפות בכיתה, פתרון בעיות במשחק מחשב, שחייה, סיפורי תורה, ארגון ידע בטבלה, הבנת סיפור, ריקוד, שירה, ספורט, מילוי הוראות כתובות, מילוי הוראות בעל-פה, וכד'...

[המורים יכינו רשימה של הישגי למידה ושליטה במיומנויות שמרבית הילדים כבר רכשו, בתוספת כמה רכישות שעדיין אינן בשליטתם...]

הילדים יעיינו, תוך כדי טיול במעגל, במצאי הקיים.
 הילדים ישבצו את פרטי המצאי בטבלה שיקבלו, וימיינו את הלמידות.
 כל ילד/ה ת/יוסיף לטבלה האישית שלו/ה למידות נוספות שאינן במצאי המרכזי.

אופציה נוספת.

כל ילד/ה ת/יבחר עשר למידות החשובות ביותר בעיניו/ה, שאותן ת/יעתיק לדף ריק.

למידות חשובות ביותר [הכי]	למידות חשובות	למידות בלתי חשובות

דיון:

1. על-פי מה החלטתם באיזו מידה הלמידה חשובה יותר או פחות. ספרו לנו על למידה אחת מאוד חשובה, ואחת בלתי חשובה בעיניכם.
2. אם ניתן להורים או למורים למיין את הלמידות בטבלה הזאת, האם הם ימיינו באופן זהה?
3. אם לא - מה גורם להבדל?
4. האם יש במרכז המעגל למידות שעדיין לא רכשתם?
5. אילו למידות אין במרכז המעגל? [המורה תוסיף אותן ברצועות הריקות].

אנו לומדים בעזרת אנשים שונים: הורים, מורים, חברים, אחים, מדריכים

בחוגים...ומקורות למידה נוספים.
 הילדים יקבלו לידיהם נייר מכתבים ויכתבו מכתב קצר [או יציירו] למישהו/מישהי שלימד/ה אותם משהו שחשוב להם ביותר.

לסיום המפגש:

הלמידות הן בתחומי חיים שונים.

לאיזה תחום חיים שייכת למידת השחייה? וסיפורי תורה? והפעלת מכשירים אלקטרוניים?
 וחציית כביש? והעברת הודעה? וכך הלאה ...

בדיון יעלו שמות של תחומים שונים, וודאי יתעוררו התלבטויות ואולי אף אי-הסכמות ביחס לשיוך הלמידה לתחום מסוים. התלבטויות אלו הן חשובות ביותר לשם רכישה חדשה. [ניתן למיין: לפנאי, ידע, ביטחון, תקשורת, בית-ספר... או להסתפק בקיבוץ הלמידות השייכות לאותו תחום].

הילדים יגשו אל מרכז המעגל וינסו באמצעות הזזת הרצועות למיין את הלמידות לתחומי חיים שונים.

וכעת הוסיפו לטבלה האישית או לדף האישי למידה חדשה שלמדתם במפגש זה.....

מפגש מס' 30: איך זה קורה שלומדים?

מפגש זה יוקדש להכרת הדרכים השונות שבאמצעותן לומדים. מה מסייע לתלמידים ומה מקשה עליהם ללמוד, ממי הם לומדים, מה חלקם באחריות ללמידה.
לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד (אבות פרק ב' משנה ה')

אמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה - עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ) וגם אני נתתי להם חקים לא טובים וגוי' (מגילה לב).
רבי יהושע בן קרחה אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שזורע ואינו קוצר.
(סנהדרין צט.)

מהלך:

☸ "לפעמים זה נראה כמו פלא. לא ידעתי משהו, והנה קורה משהו, ואני יודע.
מהו אותו הדבר, לדעתכם, שקורה והופך אתכם מלא-יודעים ליודעים? האמנם זה באמת פלא?

שבו בזוגות, וספרו זה לזה על משהו חשוב שהצלחתם ללמוד בזמן האחרון:

[על הלוח יירשמו נקודות המפתח הבאות שינחו את סיפור הלמידה].

1. מי לימד/ה אתכם?
2. מה המלמד/ת עשה/תה כדי שתצליחו ללמוד משהו חדש?
3. מה אתם עשיתם כדי להצליח ללמוד את הדבר?
4. האם היה עוד משהו בלמידה הזו שדרבן אתכם להצליח?

קורה לכולנו שלא הצלחנו ללמוד משהו שרצינו או שחובה עלינו לדעת...

1. מי היה המלמד/ת?
2. האם משהו בעשייה של המלמד/ת עיכב את הלמידה?
3. באיזו מידה אתם שותפים לקושי ללמוד. משהו שעשיתם או לא עשיתם וגרם לקושי ללמוד.
4. מהו הקושי בדבר שאתם רוצים ללמוד?

☸ אפילו היום יש לכל אחד ואחת מכם מלמדים רבים, מנו אותם [הורה, אחים, מדריכים, מאמנים, חברים, דמויות מן התקשורת]..

1. מה הם מלמדים אתכם?
2. לו יכולתם לבחור לכם מלמדים נוספים, אילו מלמדים הייתם רוצים שיהיו לכם?

3. האם גם אתם יכולים כבר להיות מלמדים עבור אחרים? מה אתם יכולים כבר ללמד? את מי הייתם רוצים ללמד? [עברית לעולה, קריאה לאח צעיר, סיפור להורה שאינו מכיר אותו....].

מתכננים למידות לעתיד.

"בואו נתכנן למידות חשובות שהיינו רוצים ללמוד בעתיד".

התלמידים יתכננו למידות שחשוב להם להשיג בתחומים שונים.

בכיתה ג' הייתי רוצה ללמוד:

בידע

בתקשורת בין אנשים

בפנאי.....

בהרגלים.....

בטכנולוגיה.....

וכד'.....

התלמידים יספרו במליאה על תכניות הלימודים שלהם לכיתה ג' [לשנה הבאה].

1. מה רוצים ללמוד?

2. ממי ילמדו?

3. מה ידרבן להצלחה?

4. מה עלול לעכב הלמידה?

סיכום:

למידה הוא מושג-על המבטא גדילה בתחומים שונים. נגענו בחוויות של הצלחה ובמודעות לסיפורי למידה, לדמויות ולתנאים שבהם מתרחשת הגדילה, הלמידה.